

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »hvordan vil de identificerede industrielle økosystemer bidrage til EU's strategiske autonomi og europæernes velfærd?«**(sonderende udtalelse)**

(2022/C 194/06)

Ordfører: **Sandra PARTHIE**

Anmodning om udtalelse	Det franske formandskab for Rådet for Den Europæiske Union, 21.9.2021
Retsgrundlag	Artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde
Kompetence	Det Indre Marked, Produktion og Forbrug
Vedtaget i sektionen	13.12.2021
Vedtaget på plenarforsamlingen	19.1.2022
Plenarforsamling nr.	566
Resultat af afstemningen	
(for/imod/hverken for eller imod)	244/1/3

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. For at de europæiske økonomier kan forblive konkurrencedygtige på verdensplan, skal virksomheder i mange sektorer tilpasse sig nye globale konkurrenter, genopfinde forretningsmodeller og revurdere forsyningskæder. Den deraf følgende ændring er strukturel og undertiden endda forstyrrende, ikke kun for virksomheder, men også for mennesker og deres arbejdsvilkår. EØSU fremhæver princippet om, at ingen må lades i stikken, og opfordrer til dialog med alle relevante aktører om forvaltningen af disse strukturelle ændringer.

1.2. Åbenhed over for handel, investeringer og andre former for internationalt samarbejde er en styrke og kilde til vækst og velfærd for EU. EØSU støtter EU's ambition om at påtage sig et større ansvar for sin egen sikkerhed, mindske den ensidige afhængighed på kritiske områder og styrke sin kapacitet til at fastsætte og gennemføre sine egne prioriteter ved at bevæge sig mod større økonomisk konkurrenceevne og øget modstandsdygtighed.

1.3. Det er nødvendigt på europæisk plan at handle gennem regulering og fastsættelse af standarder — uden at være protektionistisk — for at mindske risikoen for strategiske eller strukturelle mangler, diversificere, beskytte intellektuelle ejendomsrettigheder og sikre regelbaseret og fair konkurrence mellem medlemsstaterne og med andre globale partnere. EU skal i sine tværnationale og globale alliancer være i stand til at afdække krænkelser af menneskerettighederne, de grundlæggende frihedsrettigheder og både menneskers og miljøets sundhed og sikkerhed fra start til slut i værdi- og forsyningskæderne.

1.4. EØSU anbefaler, at EU for at styrke sit produktionsgrundlag øger sine udgifter til forskning, udvikling og innovation og andre relaterede finansieringsinstrumenter såsom det interregionale innovationsinvesteringsinstrument⁽¹⁾, så de som minimum kommer på højde med udgifterne i andre regioner i verden, og så det bliver muligt at skabe den hårdt tiltrængte innovation.

1.5. EØSU anbefaler desuden, at dagordenen for færdigheder tilpasses til de fremtidige behov på arbejdsmarkedet. Tilgangen med industrielle økosystemer bør også føre til, at EU-borgernes velfærd med hensyn til kvalitetsjob, lønninger og adgang til livslang læring forbedres. I den forbindelse understreger EØSU sin støtte til EU's pagt for færdigheder, som er afgørende for at sikre beskæftigelsesmulighederne på lang sigt for de europæiske borgere.

1.6. EØSU mener, at det er vigtigt at opnå en reel opadgående konvergens mellem EU's økonomier, navnlig med hensyn til produktivitet, sociale standarder, sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen og miljøvenlig produktion. Det europæiske indre markeds konkurrenceevne afhænger i høj grad af at kunne udvikle og få adgang til det fulde potentiale i alle nationale økonomier, som stadig er på meget forskellige niveauer og derfor har brug for forskellige og målrettede politikker. Målet bør være at fjerne de økonomiske forskelle mellem medlemsstaterne. Investering i forskning, udvikling og nye teknologier er afgørende.

⁽¹⁾ https://eisma.ec.europa.eu/programmes/interregional-innovation-investments-i3-instrument_en

1.7. For at opnå et afbalanceret billede af velfærden er EØSU enig i OECD's vurdering om, at vi har brug for omfattende oversigter over statistikker, der afspejler det, der betyder noget for borgerne, og som omfatter bredtfaavnende parametre som f.eks. menneskers indkomst, sundhed, sociale forbindelser, sikkerhed og miljø. Vi er nødt til at se ud over landsgennemsnittene for at forstå ikke kun, om livet bliver bedre, men også for hvem. Desuden skal vi ikke kun måle velfærden i dag, men også de ressourcer, der bidrager til at fastholde den i fremtiden. Endelig opfatter nogle mennesker strukturelle ændringer som en trussel, uanset hvad de økonomiske analyser viser. Populistiske partiers valgfremgang i hele EU, men også Brexitafstemningen kan spores til vælgere, der føler sig uden rettigheder som følge af globaliseringen og føler, at de har mistet kontrollen over deres beslutninger i livet. Dette kan ikke afhjælpes med statistikker. De politiske beslutningstagere skal inddrage arbejdsmarkedets parter og civilsamfundsorganisationerne langt mere i håndteringen af klager og frygt for sociale problemer og i udformningen og gennemførelsen af løsninger i praksis. EØSU støtter en mere åben og deltagerorienteret bæredygtig virksomhedsledelse, herunder information, høring og inddragelse af arbejdstagerne på virksomhedsniveau.

2. Baggrund for udtalelsen, herunder det pågældende lovgivningsforslag

2.1. EØSU henviser til konklusionerne fra Det Europæiske Råds møde den 1.-2. oktober 2020, som gør begrebet strategisk autonomi til et centralt element i det indre marked, industripolitikken og den digitale sektor. Det fremhæver også konklusionerne fra Rådet for Konkurrenceevne den 13. november 2020, hvori det hedder, at dette omfatter at identificere og begrænse strategisk afhængighed og øge modstandsdygtigheden i de mest følsomme industrielle økosystemer og på specifikke områder såsom sundhed, forsvarsindustrien, rummet, det digitale område, energi, mobilitetsindustrier og kritiske råstoffer.

2.2. Målene for åben strategisk autonomi er stabilitet, udbredelse af europæiske standarder og fremme af EU's værdier. De afspejles i flere nylige initiativer såsom meddelelsen om Europas digitale fremtid i støbeskeen fra februar 2020, meddelelsen om udenlandske direkte investeringer (forordningen om FDI-screening), der blev vedtaget i marts 2020, EU's mekanisme til screening af udenlandske investeringer, der blev vedtaget i 2019 og fuldt operationel i oktober 2020, datastrategien fra november 2020, den handelspolitiske analyse om åben strategisk autonomi fra februar 2021 og det igangværende arbejde på et instrument til beskyttelse mod tvangsforanstaltninger. Derudover er forslaget til en forordning om en CO₂-grænsetilpasningsmekanisme fra juli 2021 et godt eksempel på den voksende bevidsthed om miljøspørgsmål i EU.

2.3. Lissabonstrategien fra 2000 sigtede mod at gøre EU til en videnøkonomi og et vidensamfund. Den fastlagde kvantificerbare indikatorer og styrkede behovet for at støtte folk i deres livslange læringsforløb. Pagten for færdigheder er afgørende med hensyn til uddannelse, ekspertise og knowhow i lyset af de store omvæltninger i visse industrielle sektorer som følge af den dobbelte digitale og økologiske omstilling. Som det beskrives i planen for sektorsamarbejde om færdigheder, er de vigtigste interessenter såsom virksomheder, fagforeninger, forsknings- og uddannelsesinstitutioner og offentlige myndigheder desuden uundværlige aktører med hensyn til at imødekomme behovet for sektorspecifikke kvalifikationer. EØSU bifalder det arbejde, som Kommissionen og parterne på sektorplan såsom det europæiske råd for kvalifikationer og de europæiske alliancer vedrørende sektorspecifikke kvalifikationer har gjort for at fjerne misforhold mellem industriens efterspørgsel efter kvalifikationer og uddannelsesudbuddet^(?).

2.4. EØSU henviser også til Kommissionens arbejde med modstandsdygtighed i forhold til råstoffer af kritisk betydning^(?), som skal udstikke en kurs mod større bæredygtighed og sikkerhed, og den relaterede EØSU-udtalelse⁽⁴⁾, samt til EØSU's vurderinger af forskellige industrielle økosystemer og sektorer⁽⁵⁾.

3. Generelle bemærkninger

3.1. EU er baseret på en åben økonomisk model, som tegner sig for 14 % af verdens import og 16 % af verdens eksport. EØSU er enig i, at det er vigtigt, at der i Europas industripolitik findes måder og midler til at mindske den ensidige afhængighed af andre på strategiske områder som f.eks. teknologi, fødevarer og sundhed. En industripolitik med et stærkt

^(?) Blueprint for Sectoral Cooperation on Skills. Responding to skills mismatches at sectoral level. A key action of the New Skills Agenda for Europe.

^(?) Kommissionen, Modstandsdygtighed i forhold til råstoffer af kritisk betydning: En kurs mod større sikkerhed og bæredygtighed, COM(2020) 474.

⁽⁴⁾ EUT C 220 af 9.6.2021, s. 118.

⁽⁵⁾ EØSU's udtalelse »EU's mobilitetsstrategi og EU's industrielle værdikæder: en strategi for økosystemerne i bilindustrien« (EUT C 105 af 4.3.2022, s. 26); EØSU's tillægsudtalelse »Ajourføring af den nye industristrategi — Virkningen på det sundhedsindustrielle økosystem« (EUT C 105 af 4.3.2022, s. 152); EØSU's udtalelse »Foregribelse af strukturelle og sektorspecifikke forandringer og omstrukturering af industrielle kulturer — mod nye grænser for genopretning og modstandsdygtighed i forskellige dele af Europa«; EØSU-udtalelse under udarbejdelse om »Bæredygtighedskrav til batterier i EU« (EUT C 220 af 9.6.2021, s. 128); EØSU's udtalelse »Glas i Europa ved en skillevej: en grønnere, mere energieffektiv industri med øget konkurrencedygtighed og job af høj kvalitet« (EUT C 105 af 4.3.2022, s. 18).

industrielt produktionsgrundlag bør kunne modvirke de potentielle negative virkninger af forstyrrelser. Der kan også opnås forsyningssikkerhed gennem partnerskaber med »ligesindede lande«. F.eks. har handels- og teknologirådet mellem EU og USA (TTC) til formål at danne et sådant partnerskab. EØSU bifalder også EU's bestræbelser på at beskytte sig mod handelsskævheder ved at indføre og forbedre handelsbeskyttelsesinstrumenter såsom EU's screeningmekanisme for udenlandske investeringer ⁽⁶⁾, EU's internationale instrument for offentlige udbud ⁽⁷⁾ og den forordning til imødegåelse af de konkurrenceforvridende virkninger, der forårsages af udenlandske subsidier i det indre marked, som Kommissionen foreslog i maj 2021 ⁽⁸⁾.

3.2. Kommissionens bottom-up-analyse af den strategiske afhængighed viser, at afhængigheden i de mest følsomme økosystemer kun udgør 0,6 % af værdien af de varer, der importeres fra lande uden for EU. Mange værdikæder har således udvist bemærkelsesværdig modstandsdygtighed under pandemien. EØSU bakker kraftigt op om Kommissionens arbejde på at kortlægge EU's strategiske afhængighed og kapacitet. Analysen viser også, at 137 ud af 5 200 produkter, som importeres til EU, tilhører følsomme økosystemer, som EU er stærkt afhængig af — hovedsageligt inden for de energiintensive industrier (såsom råstoffer) og sundhedsøkosystemerne (såsom aktive lægemiddelbestanddele) samt produkter, der er relevante for at støtte den grønne og den digitale omstilling. 52 % af importen af disse produkter, som vi er afhængige af, stammer fra Kina. 34 produkter er potentielt mere sårbare på grund af deres muligvis lave potentiale for yderligere diversificering og substitution med produkter fremstillet i EU. For at forbedre den europæiske industris konkurrenceevne er der behov for solide politikker for bæredygtig energi og digital teknologi. EØSU vil gerne understrege, at de europæiske aktører inden for digital sundhedspleje og vedvarende energi er blandt de førende på verdensplan.

3.3. Åben strategisk autonomi er kendetegnet ved, at der findes produktionskapacitet i fremtidsorienterede sektorer i EU's indre marked, navnlig for varer af høj værdi, hvor det er afgørende at bevare EU's teknologiske og innovationsmæssige potentiale. F.eks. viser Kommissionens vurdering, at Europa har en verdensmarkedsandel på 33 % af markedet for robotteknologi, 30 % af markedet for indlejrede systemer, 55 % af markedet for halvledere til bilindustrien, 20 % af markedet for halvlederudstyr og 20 % af markedet for fotoniske komponenter ⁽⁹⁾. Den strategiske autonomi omfatter handelsbeskyttelsesinstrumenter i en situation med stigende international konkurrence og ulovlig konkurrence. EU's industripolitik går derfor hånd i hånd med en stærk handels- og konkurrencepolitik.

3.4. EØSU understreger, at øget åben strategisk autonomi omfatter styrkelse af det indre markeds modstandsdygtighed, investering i EU's egne kompetencer, teknologiske kapacitet og FoU-ressourcer, diversificering af produktions- og forsyningskæderne, sikring af digital suverænitæt, sikring af strategisk lageropbygning og fremme og tiltrækning af investeringer og produktion i Europa ved at forbedre vilkårene for virksomheder, udforske alternative løsninger og modeller for cirkulær økonomi og fremme et bredt industrielt samarbejde på tværs af medlemsstaterne samt at sigte mod teknologisk lederskab som anført af Rådet for Konkurrenceevne i november 2020.

3.5. Det indre marked er Europas største aktiv, og Kommissionen bør fortsat fokusere indsatsen på at øge sin modstandsdygtighed ved at gennemføre og håndhæve regler og fjerne hindringer for at nå målet om en innovativ, velstående og fremtidsorienteret europæisk økonomi. Et stærkt hjemmemarked er en forudsætning for, at europæiske virksomheder kan etableres, udvikle sig, trives og undgå fremtidige forstyrrelser, f.eks. ved hjælp af nødinstrumentet for det indre marked.

3.6. EØSU understreger i sin udtalelse *Ingen grøn pagt uden en social pagt* betydningen af en stærk fremadskuende social dialog og en deltagerorienteret bæredygtig virksomhedsledelse. EØSU bakker også op om, at arbejdstagerne informeres og høres og fremmer deres deltagelse på virksomhedsniveau med henblik på at stimulere innovation på arbejdspladsen ⁽¹⁰⁾. Europa-Parlamentet udtrykte i sin *beslutning om bæredygtig virksomhedsledelse* fra december 2020 tilfredshed med

⁽⁶⁾ Kommissionen, »EU's mekanisme til screening af udenlandske investeringer bliver fuldt operationel«, 9. oktober 2020.

⁽⁷⁾ Europa-Parlamentets Forskningstjeneste, »EU international procurement instrument«, oktober 2021.

⁽⁸⁾ Kommissionen, »Kommissionen fremlægger ny forordning til håndtering af konkurrenceforvridningen fra udenlandske subsidier i det indre marked«, 5. maj 2021.

⁽⁹⁾ Kommissionen, Investering i en intelligent, innovativ og bæredygtig industri. En ny strategi for Unionens industripolitik (COM(2017) 479 final).

⁽¹⁰⁾ EUT C 341 af 24.8.2021, s. 23.

Kommissionens tilsagn om at revidere direktivet om ikkefinansiel rapportering og at udvikle ikkefinansielle rapporteringsstandarder ⁽¹⁾. Overholdelse af principperne om bæredygtig virksomhedsledelse er et vigtigt middel til at fremme europæiske værdier uden for EU og give europæiske virksomheder en konkurrencemæssig fordel.

3.7. Den socioøkonomiske situation i EU's medlemsstater og regioner er stadig meget forskellig, og det er derfor vigtigt at sikre, at der udvikles målrettede, regionale omstillingsveje i forbindelse med en specifik forvaltningsproces for de forskellige økosystemer, herunder støtte til adgang til nye markeder, navnlig for SMV'er, samt bæredygtige værdikæder. EØSU støtter forvaltningsstrategier som f.eks. regionale omstillingskommissioner eller omstillingscentre, der i tæt samarbejde med lokale og regionale økonomiske aktører definerer specifikke lokale og regionale løsninger på de kommende økonomiske forandringer.

3.8. Hvad angår forbedringen af det industrielle samarbejde på tværs af EU's medlemsstater, påskønner EØSU Kommissionens analytiske arbejde med at definere og skitsere 14 »industrielle økosystemer«. Analysen afspejler lignende tiltag i USA og Kina. Økosystemerne kan inddeles i to forskellige kategorier: et økosystem defineret som et netværk af klynger, der tilhører et bestemt aktivitetsområde, og et regionalt økosystem, som ser på samspillet mellem økonomiske aktører i en given region. Sammen udgør de en interaktiv platform til at optimere samarbejdet mellem myndigheder og interessenter og lette kommunikationen mellem aktørerne. EØSU ser en reel merværdi for virksomhederne, som kan give udtryk for et specifikt behov over for et helt økosystem, som så kan imødekomme behovet. Jo dybere og tættere et økosystem er, jo mere nyttigt vil det være for alle involverede aktører, og jo større merværdi vil det give.

3.9. EU og medlemsstaterne fokuserer på offentlige programmer inden for banebrydende videnskab på EU-plan. På samme måde er FoI-budgetterne blevet overført fra det nationale niveau til EU-plan og er større end nogensinde før, selv om de stadig ligger under niveauet for strategiske konkurrenter som f.eks. Kina. En fjerde runde af »moon shot«-programmerne har til formål at genstarte EU's globale lederskab inden for FoI. Det bør omfatte store virksomheders AI-modeller (LEAM), fælles industrielle dataområder og nye grønne teknologier samt styrke forskning, udvikling og innovation med henblik på at udvikle syntetiske erstatninger for kritiske råstoffer.

3.10. FoU-udgifterne i EU som en procentdel af BNP var 2 % i 2019. Til sammenligning brugte Kina 2 % af sit BNP på FoU i 2019 og USA 3 %. EØSU anbefaler, at EU for at styrke sit produktionsgrundlag øger sine FoU-udgifter, og beklager, at EU's innovationsøkosystemer ikke oplever tilstrækkelig fremgang ud over de centrale offentlige investeringer i FoI og stærke private konglomerater inden for modvirkning af klimaændringerne og sundhedssektoren ⁽¹²⁾. Selv om effektiv konkurrence i EU er et glimrende incitament for virksomheder til at innovere, bør de ikke desto mindre støttes bedre ved fuldt ud at udnytte andre finansieringsinstrumenter for forskning, udvikling og innovation på EU-plan med henblik på som minimum at bringe EU på linje med andre regioner i verden for at give mulighed for den hårdt tiltrængte innovation. På nuværende tidspunkt har EU-investeringer hovedsagelig til formål at støtte nationale interesser, dvs. nationale medlemsstaters interesser, i stedet for at søge efter europæiske tilgange og løsninger og skabe og drage fordel af bedre og dybere forbindelser mellem økonomiske aktører.

3.11. EØSU støtter kraftigt opfordringerne til forbedrede økosystemer og værdikæder og til samarbejde mellem dem og mener, at de skal knyttes til den dobbelte grønne og digitale omstilling for at forbedre europæernes velfærd. Overgangsforløb vil skabe merværdi ved at opstille en meningsfuld rækkefølge af politikker og skabe forudsigelighed, hvilket er vigtigt for virksomhederne og borgernes velfærd, f.eks. med hensyn til kompetenceudvikling. I den forbindelse ønsker EØSU at fremhæve interessentcenterede økonomiske modeller med modvirkning af klimaændringer og miljødelæggelse som den primære drivkraft og opfordrer medlemsstaterne og Kommissionen til i højere grad at gøre brug af disse modeller i deres politikformuleringer og konsekvensanalyser.

3.12. Investeringer, der skal skabe mere modstandsdygtige og bæredygtige værdikæder, der giver adgang til væsentlige tjenester og varer, skal give resultater i form af økonomisk vækst og trivsel. Der bør udarbejdes sektorspecifikke handlingsplaner, som er knyttet til de eksisterende store økonomiske aktørers initiativer og styrker eksisterende økonomiske grupper i Europa, herunder SMV'erne. Det bør omfatte institutionel støtte for at sætte dem i stand til bedre at kontrollere værdikæderne og foregribe kriser ved at gennemføre stresstest eller risikovurderinger for at forhindre mangler.

⁽¹¹⁾ Europa-Parlamentets beslutning af 17. december 2020 om bæredygtig virksomhedsledelse (2020/2137(INI)).

⁽¹²⁾ JRC's Science for Policy-rapport »Shaping and Securing the EU's open Strategic Autonomy by 2040 and beyond«, 2021.

3.13. Det vil være afgørende at definere de rette strategiske værdikæder, forsyningskæder og klynger. Ved at fremme vigtige projekter af fælleseuropæisk interesse og oprette industrielle alliancer om batterier til elektriske køretøjer, højtydende databehandling, mikroelektronik, opkoblede, rene og selvkørende køretøjer, intelligent sundhed, lavemissionsindustri, brintteknologier og -systemer, det industrielle tingenes internet og cybersikkerhed har Kommissionen gjort det klart, hvilke områder der bør udvikles som prioriteter og som har en reel EU-merværdi. Sammen med beskyttelsen af europæiske interesser med hensyn til de europæiske standarder og beskyttelsen af europæiske intellektuelle ejendomsrettigheder udgør dette et stærkt grundlag for et sammenhængende sæt industrielle og økonomiske politikker.

3.14. Dette er ikke kun et mål i sig selv, men har til formål at bevare og opretholde europæernes velfærd ved at skabe kvalitetsjob i fremtidsorienterede sektorer og samtidig arbejde hen imod den dobbelte omstilling. For at nå disse mål er det nødvendigt at anvende de rigtige indikatorer og parametre. EØSU mener, at »velfærd« er modnet som et statistik- og målekoncept, der er blevet til et »kompas«, som de politiske beslutningstagere kan bruge til at styre deres beslutninger.

3.15. EØSU er enig i OECD's definition af »velfærdsøkonomi« som en økonomi, der:

- 1) øger menneskers muligheder for opadgående social mobilitet og for at forbedre de dimensioner af deres liv, som betyder mest for dem
- 2) sikrer, at disse muligheder omsættes til velfærdsresultater for alle segmenter af befolkningen, herunder dem i den lave ende af indkomstskalaen
- 3) mindsker ulighederne og
- 4) fremmer miljømæssig og social bæredygtighed.

Bruxelles, den 19. januar 2022.

Christa SCHWENG
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg
